

სასამართლოს მიხედულობის ფარგლები
სამუშაო ადგილზე სექსუალური
შევიწროების ფაქტის დადგენისას
(სასამართლო გადაწყვეტილების ანალიზი)

„დიდი ხნის განმავლობაში ქალები დუმდნენ, ფიქრობდნენ, რომ ამასთან დაკავშირებით ვერაფერს გააკეთებდნენ, მაგრამ ახლა კანონი იმ ქალების ან მამაკაცების მხარესაა, რომლებიც შევიწროებას აწყდებიან, და ეს კარგია“.¹

რუთ ბეიდერ გინსბურგი

I. შესავალი

სექსუალური შევიწროება ხშირ შემთხვევაში გენდერული ნიშნით პირადი თავისუფლების ხელყოფის ერთ-ერთი სახეა და მისი შემთხვევები საკმაოდ მრავლადაა საქართველოში². დისკრიმინაციის ამგვარი გამოვლინება შეფასებითია და მოითხოვს თითოეული შემთხვევიდან გამომდინარე უფლების დარღვევის დადგენას, ფაქტე-

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, ადვოკატი.

¹ 2017 წელს სოციალურ ქსელში წამოწყებულ ე.წ. #metoo კამპანიასთან დაკავშირებით.

იხ., <<https://www.theguardian.com/us-news/2018/jan/22/ruth-bader-ginsburg-metoo-movement-its-about-time>> [12.09.2022]

² საქართველოს სახალხო დამცველის 2020 წლის 29 იანვრის რეკომენდაცია, <t.ly/u-KW> [20.08.2022]; საქართველოს სახალხო დამცველის 2020 წლის 13 აპრილის რეკომენდაცია, <t.ly/yRny> [20.08.2022]; საქართველოს სახალხო დამცველის 2019 წლის 1 ნოემბრის რეკომენდაცია, <t.ly/Jzlf> [13.06.2022]

ბის სრული გამოკვლევის საფუძველზე.³ მიუხედავად იმისა, რომ სექსუალური შევიწროება სოციალურად ახალი ფენომენი არაა, მისი რეგულირების საკითხი შედარებით ახალია და ქალების სამუშაო გარემოში ინტეგრირებამ დააყენა.⁴ სექსუალური შევიწროება მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს პირის ფსიქიკურ ჯანმრთელობას და მას ძლიერი ფსიქოლოგიური სტრესის ქვეშ ამყოფებს.⁵

საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით პრეცედენტის არარსებობა მეტად ართულებდა შესაბამისი სტანდარტის დანერგვასა და შესაბამისად, სამუშაო ადგილზე, და არა მარტო, სექსუალური შევიწროვების მსხვერპლი პირების მიერ თავიანთი დარღვეული უფლების კანონის შესაბამისად დაცვას.⁶ საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში უკვე არსებული გადაწყვეტილება არის ის პრეცედენტული შემთხვევა, რომელმაც სასამართლომ დაადგინა სექსუალური შევიწროების, როგორც დისკრიმინაციის ერთ-ერთი ფორმის, ზოგადი ფარგლები, განმარტა სექსუალური შევიწროვების ფორმა და შინაარსი, ასევე დასაცავ ღირებულებათა მართლზომიერი შეფასების საფუძველზე დაადგინა მართლსაწინააღმდეგოდ მოპოვებული მტკიცებულების დასაშვებობის სტანდარტი.

II. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

განსახილველი საქმე ეხება სამუშაო ადგილზე სექსუალური შევიწროების ფაქტს და დამსაქმებლის მიერ მოსარჩელის მიმართ

³ ახვლედიანი მ., პრაქტიკული სახელმძღვანელო სექსუალური შევიწროების შესახებ, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2020, 17.

⁴ Zippel K.S., *The Politics of Sexual Harassment, A Comparative Study of the United States, the European Union, and Germany*, Cambridge University Press, 2006, 11.

⁵ ხატიაშვილი გ., სახელმძღვანელო ქალთა და ბავშვთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე, თბილისი, 2021, 191.

⁶ საქართველოში სექსუალური შევიწროვების საკანონმდებლო რეგულირების არარსებობა, თბილისი, 2017, 4.

სექსუალური შევიწროების შედეგად მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნას.⁷ დასაქმების პერიოდში, მოპასუხის მაღალი თანამდებობიდან გამომდინარე მხარეთა სუბორდინირებული პოზიციების გათვალისწინებით, გამოიკვეთა დამსაქმებულის მიერ კარიერული წინსვლის სანაცვლოდ უხამსი შეთავაზების რამდენიმე შემთხვევა. შეთავაზების სისტემატიური ხასიათიდან გამომდინარე, ნათელია ადრესანტის შეთავაზების დაჟინებული ხასიათი და მისი უპირატესობის წარმოჩენა მოსარჩელესთან მიმართებით.⁸ მოცემული ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, სექსუალური შევიწროების გამო მხარეთა შორის შრომითი ურთიერთობა შეწყდა.⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლომ საქმე მოსარჩელის სასარგებლოდ გადაწყვიტა, თუმცა მოპასუხემ გადაწყვეტილება გაასაჩივრა სააპელაციო წესით. საჩივარი სრულად ეფუძნებოდა სასამართლოს მიერ მტკიცების ტვირთის არასათანადოდ განაწილებასა და ფარულად გაკეთებული აუდიო ჩანაწერის დაშვების მართლსაწინააღმდეგობას.¹⁰

III. სამართლებრივი არგუმენტაცია

პირველი ინსტანციის სასამართლომ გადაწყვეტილების არგუმენტაციის ნაწილში განმარტა ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობა შრომის კოდექსთან და „გენდერული თანასწორობის შესახებ“ კანონთან მიმართებით. სასამართლომ მიუთითა დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის და ნებისმიერი განმასხვავებელი ნიშნის მიხედვით სხვაგვარად მოპყრობის დაუშვებლობაზე. იგი განმარტავს დისკრიმინაციას და შრომითი ურთიერთობებისას ღირსების შემლახველი, მტრული გარემოს შექმნას და რაც ყველაზე მნიშვნე-

⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 3 იანვრის გადაწყვეტილება N2/17158-16,1.2.

⁸ იქვე, 3.2.1.

⁹ იქვე, 3.1.4.

¹⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 12 დეკემბრის განჩინება N28/1609-18, 10.4.

ლოვანია, განსაზღვრავს სექსუალური ხასიათისა და გენდერული ნიშნით შევიწროების მახასიათებლებს, დისკრიმინაციისა და შევიწროების შინაარსსა და ფორმას. გადაწყვეტილების დასაბუთებისას სასამართლომ შეაფასა „შევიწროების“ მნიშვნელობა და შინაარსი, მიუთითა და დაანესა შევიწროების გამოვლენის ფარგლები და აღნიშნა, რომ მოცემულ ტერმინში მოიაზრება შევიწროების გამოხატვა როგორც ქმედებით, ასევე უმოქმედობით, უარყოფითი თუ დადებითი შინაარსის მატარებელი რეპლიკებით და ა.შ.¹¹

თბილისის სასამართლომ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა სექსუალური შევიწროვების შედეგად მიყენებული მორალური ზიანის საზღვრებსა და შინაარსზე. სასამართლოს შეუძლია ამოვიდეს მორალური ზიანის ანაზღაურების მიზნებიდან – შეუმსუბუქოს მსხვერპლს მორალური ზიანით მიყენებული ტკივილი – და არ შეაფარდოს ზიანის უსაშველოდ გაზრდილი ოდენობა. გადაწყვეტილებაში სასამართლო მორალური ზიანის ანაზღაურების მიზნებთან დაკავშირებით ერთმანეთისგან მიჯნავს ზიანით მიყენებული ტკივილის შემსუბუქებასა და მოპასუხის დასჯას.¹²

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების უმეტესი ნაწილი ეთმობა მართლსაწინააღმდეგო გზით მოპოვებული აუდიო ჩანაწერის საქმის მასალებიდან ამორიცხვის დაუშვებლობას. სასამართლო მსჯელობას ავითარებს მართლსაწინააღმდეგო გზით მოპოვებული მტკიებულების მნიშვნელობისა და დასაცავი ღირებულების ურთიერთმიმართებაზე. გადაწყვეტილებაში მითითებულია სხვის ცხოვრებაში უნებართვოდ ჩარევის კონსტიტუციით დაცული უფლების არააბსოლუტურ ბუნებაზე. სასამართლოს შეხედულებით, პირად ცხოვრებაში ჩარევის რელევანტურობის მიზნით, უპირველეს ყოვლისა, უნდა დადგინდეს დასაცავი ინტერესი, რომელიც კონსტიტუციით დაცულ უფლებაზე უფრო მაღლა დგას.¹³ სასა-

¹¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 3 იანვრის გადაწყვეტილება N2/17158-16, 6.1.

¹² იქვე, 6.2.

¹³ ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის N1165 რეზოლუცია.

მართლო განმარტავს, რომ დასაცავ ღირებულებათა კონკურენციის პირობებში შესაძლებელია უკანონო გზით მოპოვებული მტკიცებულება დასაშვები იყოს.¹⁴ უზენაესი სასამართლოს პრეცედენტული გადაწყვეტილების საფუძველზე, სასამართლო ადგენს თვითდახმარების ან „თვითდახმარებასთან მიახლოებულ ფარგლებში“ მოქმედებისას მსგავსი მტკიცებულების პროცესზე დაშვებობას.¹⁵

სააპელაციო სასამართლომ, პირველი ინსტანციის მსგავსად, განმარტა დისკრიმინაციის ფარგლების დადგენის მნიშვნელობა. გადაწყვეტილებაში დეტალურადაა განმარტებული დისკრიმინაციის ფორმა და შინაარსი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების მაგალითზე.¹⁶

IV. გადაწყვეტილების შეფასება

თანამედროვე საკანონმდებლო ბაზის საფუძველზე სექსუალური შევიწროვების შინაარსში შესაძლოა გამოიყოს ვერბალური, არა-ვერბალური და ფიზიკური ხასიათის ქმედება. თითოეული მათგანი თავისთავად მოიცავს ქცევის სხვა მრავალგვარ გამოვლენას, რომელიც სექსუალურ შევიწროებად მიიჩნევა.¹⁷ საქართველოში არსებული კანონმდებლობა სექსუალურ შევიწროებას აქცევს დისკრიმინაციის ფარგლებში და განსაზღვრავს მის საზღვრებსა და მიზანს, რომელიც მნიშვნელოვანია ქმედების კვალიფიკაციისათვის.¹⁸

განხილული საქმე პრეცედენტულია ქართული სამართლებრივი პრაქტიკისათვის, ამიტომაც მნიშვნელოვანია, სასამართლოს

¹⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 12 დეკემბრის განჩინება N28/1609-18, 16.

¹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 4 მაისის განჩინება Nას1155-1101-2014.

¹⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 12 დეკემბრის განჩინება N28/1609-18, 16.

¹⁷ ახვლედიანი მ., პრაქტიკული სახელმძღვანელო სექსუალური შევიწროების შესახებ, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2020, 17.

¹⁸ „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-32 პუნქტი.

მოეხმო საერთაშორისო პრაქტიკა და სტანდარტი. სექსუალურ შევიწროებასთან მიმართებით მიზანშეწონილი იქნებოდა გაეროს „ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენციასთან“ ერთად გამოეყენებინა სტამბოლის კონვენცია¹⁹. ამ უკანასკნელში ჩამოთვლილ და განმარტებულ ქალთა მიმართ ძალადობის ფორმებში²⁰ გამოყოფილია სექსუალური შევიწროებაც. მოცემული საქმის სტამბოლის კონვენციის ჩრილში განხილვა მეტად არგუმენტირებულს გახდიდა სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას, ვინაიდან კონვენცია დეტალურად განმარტავს ქალების მიმართ ძალადობას და ქმნის უფლების დაცვის შესაბამის სამართლებრივ საფუძველს.²¹

საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში სექსუალური შევიწროებასთან დაკავშირებული პრეცედენტების არარსებობიდან გამომდინარე, სასამართლოს მეტი პასუხისმგებლობა ეკისრება შესაბამისი სტანდარტის დამკვიდრების კონტექსტში. მიუხედავად იმისა, რომ მოცემული გადაწყვეტილება განმარტავს სექსუალური შევიწროების სახეებსა და შინაარსს, შემდგომში მსგავსი შემთხვევების განხილვის მიზნებისათვის უმჯობესი იქნებოდა მეტად დეტალური და სიღრმისეული მსჯელობა. სასამართლოს უნდა განემარტა რამდენიმე მნიშვნელოვანი ასპექტი, – უპირველეს ყოვლისა, ფაქტის სექსუალურ შევიწროებად კვალიფიკაციის ტესტი. ეს უკანასკნელი მჭიდროდაა დაკავშირებული სამართლისა და სხვა ინტერდისციპლინური სფეროების ურთიერთმიმართებასთან. სასამართლოს დანერგილებით უნდა ემსჯელა სექსუალური შევიწროების ზეგავლენაზე და ქცევის სექსუალურ შევიწროებად კვალიფიკაციის მიზნებისათვის განემარტა მსხვერპლზე გავლენის მნიშვნელობა, თუნდაც ამერიკულ ან ბრიტანულ სასამართლო სისტემაში არსებული ტესტის საფუძველზე,²² ვინაიდან სექსუალური შევიწროების შინაარსიდან

¹⁹ „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენცია.

²⁰ იქვე, 33-ე-მე-40 მუხლები.

²¹ იქვე, 3(a)(d) მუხლი.

²² მაგალითისთვის იხ., James v Eastleigh Borough Council [1990] 2 AC 751.

გამომდინარე ფაქტის დასადგენად გასაანალიზებელია ადრესატის მიერ აღქმა და განცდა, რომელიც გამოწვეულია მის მიმართ განხორციელებული ქმედების (უმოქმედობის) შედეგად.²³

სექსუალურ შევიწროებასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია ამერიკის შეერთებული შტატების სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც ცხადყოფს სამართალშემოქმედების განვითარების პროცესის სოციალურ ზეგავლენას. თავდაპირველად ამერიკული სასამართლო სამუშაო ადგილზე სექსუალურ შევიწროებას არ აღიარებდა და მსგავს ქმედებას უკავშირებდა სამუშაო გარემოში ქალსა და კაცს შორის სექსუალური მიზიდულობის გარდაუვალობას.²⁴ ვინაიდან სამართალი პრაქტიკასთან შესაბამისი დარგია,²⁵ მნიშვნელოვანია, ის ეთანადებოდეს სოციალურ რეალობას.²⁶ რამდენიმე მცდარი გადაწყვეტილების²⁷ მიხედვად, დღეს სექსუალური შევიწროვების დეფინიცია, ფარგლები და მის დასადგენად გამოსაყენებელი ტესტი განმტკიცებულია შტატების სასამართლო პრაქტიკაში. სასამართლოს, როგორც სამართალშემოქმედს, აქვს უფლებამოსილება გადაწყვეტილებების საფუძველზე შეცვალოს სამართლებრივი გარემო და ხელი შეუწყოს სოციალურ ფორმირებას²⁸, სადაც მკვეთრად გაგვლებული ხაზი სოციალურ ურთიერთობებსა და სექსუალურ შევიწროებას შორის. სასამართლოს მიერ ემპირიულ მონაცემებსა და შესაბამის სოციალურ გარემოზე მისადაგებული სამართალშემოქმედება განამტკიცებს ქალთა უფლებებს და ქმნის ამ უფლებების დასაცავად შესაბამის სამართლებრივ საფუძველს.²⁹

²³ Gold H.L., *Sexual Harassment, Psychiatric Assessment in Employment Litigation*, 2004, American Psychiatric Association Publishing, 144.

²⁴ Marshall A.M., *Confronting Sexual Harassment, The Law and Politics of Everyday Life*, Routledge, 2005, 40.

²⁵ აფონასინი ე., დიდიკინი ა., სამართლის ფილოსოფია, თ. სეხნიაშვილის, თ. ზარქუას, თ. მამულაშვილის, ლ. გიორგაძის და ლ. გიორგაძის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2017, 67.

²⁶ იქვე.

²⁷ იხ., *Corne v. Bausch and Lomb, Inc.*, 390 F. Supp. 161 (D. Ariz. 1975), *Miller v. Bank of America*, 418 F. Supp. 233 (N.D. Cal. 1976), *Barnes v. Train* (1977).

²⁸ Marshall A.M., *Confronting Sexual Harassment, The Law and Politics of Everyday Life*, Routledge, 2005, 33.

²⁹ იქვე, 34.

მიუხედავად იმისა, რომ სექსუალური შევიწროება სამოქალაქო უფებებისა და ძირითადად სამართლის კონტექსტშია განხილული, მნიშვნელოვანია ასევე ფსიქოლოგიური და სოციალური ფაქტორები.³⁰ იგი მნიშვნელოვნად მოქმედებს მსხვერპლის ფსიქიკურ და ემოციურ მდგომარეობაზე.³¹ მოცემულ გადაწყვეტილებას მეტად სამართლებრივ დეტალებზე ორიენტირებულს გახდიდა მასში სექსუალური შევიწროების ფარგლებში მსხვერპლისთვის მიყენებული ფსიქოლოგიური ზიანის განხილვა და შესაბამისი სტანდარტის დანერგვა. ეს მნიშვნელოვნად გაამარტივებდა შემგომში მსგავსი შემთხვევების განხილვასა და გადაწყვეტას. სექსუალური შევიწროება თავისთავად გულისხმობს პირის ღირსების შელახვასა და მის დამცირებას.³² მნიშვნელოვანია მიყენებული ფსიქოლოგიური ზიანი, შესაბამისად, სასამართლო პრაქტიკაში უნდა არსებობდეს შესაბამისი ზიანის განსაზღვრის ზოგადი მითითებები ან თუნდაც ის მნიშვნელოვანი გარემოებები, რომელთა საფუძველზეც შესაძლებელი იქნებოდა ფსიქოლოგიური ზიანის შეფასების ტესტის დამკვიდრება ქართულ სამართლებრივ სინამდვილეში.

ფსიქოლოგიურ ზიანის თვალსაზრისით განსახილველია სასამართლოს მოსაზრება სექსუალური შევიწროების შედეგად მიყენებული მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრასთან დაკავშირებით. გადაწყვეტილებაში სასამართლო აღნიშნავს, რომ „ზიანის ოდენობა უსაშველოდ არ უნდა იყოს გაზრდილი და მისი მიზანი არ უნდა იყოს მოპასუხის დასჯა“³³. სამართლიანი მართლმსაჯულებისაკენ მიმავალი სასამართლო სისტემისთვის³⁴ დამლუპველია მხოლოდ და

³⁰ Lenhart S.A., *Clinical Aspects of Sexual Harassment and Gender Discrimination, Psychological Consequences and Treatment Interventions*, Routledge, 2004, 113.

³¹ Boland M.L., *Sexual Harassment in the Workplace*, Sphinx Publishing, 2005, 44.

³² საქართველოს სახალხო დამცველის 2022 წლის 14 ივლისის რეკომენდაცია, იხ., <t.ly/7xwjw> [15.08.2022]

³³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 3 იანვრის გადაწყვეტილება N2/17158-16, 8.2.

³⁴ გეგენავა დ., რთულ შემთხვევის სირთულე, ნიგნში: დუორკინი რ., რთული შემთხვევები, ნ. ქარქუსაშვილისა და ლ. ლურსმანაშვილის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2021, i.

მხოლოდ უზოგადესი შეფასების კრიტერიუმები, მით უფრო მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრის კონტექსტში. მიუხედავად იმისა, რომ კანონი არ ადგენს მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრის უნივერსალურ კრიტერიუმებს, სასამართლო, როგორც სამართალშემფარდებელი, სარგებლობს უნიკალური შესაძლებლობით, კანონში დამკვიდრებული ზოგადი წესები განმარტოს³⁵ და შექმნას პრაქტიკასთან და ემპირიულ მონაცემებთან შესაბამისი სასამართლო პრეცედენტი.³⁶ მოცემულ შემთხვევაში ცხადია, რომ ზიანის უსაშველო ოდენობა³⁷, ხელყოფილი უფლების ხასიათი ან ხელყოფის ნეგატიური ზეგავლენა³⁸ არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს მორალური ზიანის ფარგლების დასადგენად საკმარისად რელევანტურ და რაც მთავარია, განჭვრეტად კრიტერიუმად.

ზოგადთან ერთად მნიშვნელოვანია შიდასახელმწიფოებრივი ნორმების დაცვის საგნისა და ფარგლების განსაზღვრა. ამ შემთხვევაში გადანეგეტილებაში სექსუალური შევიწროება, როგორც დისკრიმინაციის ერთ-ერთი ფორმა, ცალსახად სწორად განმარტა სასამართლომ, რაც თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ერთიანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას. სამსახურში და არა მარტო, სექსუალური შევიწროვების მზარდი ფაქტებიდან³⁹ გამომდინარე, საჭიროა არსებობდეს სტანდარტი, რომელიც ჩამოაყალიბებს შეფასების ზოგად კრიტერიუმებს და ფიზიკურ, სიტყვიერ და არასიტყვიერ

³⁵ დუორკინი რ., რთული შემთხვევები, ნ. ქარქუსაშვილისა და ლ. ლურსმანაშვილის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2021, 3.

³⁶ აფონასინი ე., დიდიკინი ა., სამართლის ფილოსოფია, თ. სეხნიაშვილის, თ. ზარქუას, თ. მამულაშვილის, ლ. გიორგაძის და ლ. გიორგაძის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2017, 67.

³⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 3 იანვრის გადანეგეტილება N2/17158-16, 8.2.

³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 22 ნოემბრის განჩინება Nას-868-817-2010.

³⁹ საქართველოს სახალხო დამცველის 2020 წლის 29 იანვრის რეკომენდაცია, <t.ly/u-KW> [20.08.2022]; საქართველოს სახალხო დამცველის 2020 წლის 13 აპრილის რეკომენდაცია, <t.ly/yRny> [20.08.2022]; საქართველოს სახალხო დამცველის 2019 წლის 1 ნოემბრის რეკომენდაცია, <t.ly/Jzlf> [13.06.2022]

ქმედებებს, რომლებიც მიზნად ისახავს პირის ღირსების შელახვასა და მის დამცირებას, რათა შესაძლებელი გახდეს მსგავს ქმედებათა სექსუალურ შევიწროებად დაკვალიფიცირება. სექსუალური შევიწროების შინაარსი არ გულისხმობს მხოლოდ უარყოფითი მნიშვნელობის ქმედებას, რაც მნიშვნელვნად ზრდის მის ფარგლებს და შესაბამისად, კანონმდებლობით დასაცავი დარღვეული უფლების მასშტაბებს.⁴⁰ ქალთა მიმართ სექსუალური შევიწროების პრაქტიკა შრომით ურთიერთობებში ძირითადად გენდერული ნიშნითაა განსაზღვრული და განპირობებულია ამ ურთიერთობებში „ძალაფლებისა და კონტროლის გენდერზე დაფუძნებული მიდგომებით“⁴¹. შესაბამისად, სასამართლოს მიერ სექსუალური შევიწროების სამართლებრივი საფუძვლების გარდა, მისი სოციალურ გარემოში, ემპირიული მონაცემების გაანალიზების საფუძველზე განხილვა, დეტალური მსჯელობა დამსაქმებლის მიერ განხორციელებული ქმედების ხასიათის, მიზნებისა და ფორმის განსაზღვრა უფრო მეტად შედეგზე ორიენტირებულს გახდიდა გადაწყვეტილებას.

აპელანტის მიერ წაყენებული მოთხოვნიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა სამოქალაქო სამართალწარმოებაში მართლსაწინააღმდეგო გზით მოპოვებულ მტკიცებულებებთან დაკავშირებით. სასამართლომ აღნიშნა პირის კონსტიტუციით გარანტირებული პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების არააბსოლუტური ბუნება და მასთან მიმართებით პირის მიერ მართლსაწინააღმდეგო გზით მოპოვებული მტკიცებულების დასაშვებობის წინაპირობა. მან სწორად შეაფასა დასაცავი ღირებულებები და დაადგინა, რომ პირის მიერ თვითდახმარების ან „თვითდახმარებასთან მიახლოებულ ფარგლებში“ კანონსაწინააღმდეგოდ მოპოვებულ მტკიცებულებას კანონიერი ძალა ჰქონდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ ისეთ კონკრეტულ და სპეციფიკურ საკითხთან

⁴⁰ საქართველოს სახალხო დამცველის 2022 წლის 14 ივლისის რეკომენდაცია, იხ., < t.ly/ua_t [14.08.2022]

⁴¹ იქვე.

მიმართებით, როგორცაა, ფარული აუდიოჩანაწერის მტკიცებულებად დასაშვებობა, მიზანშეწონილი იქნებოდა სასამართლოს საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი საკანონმდებლო და პრეცედენტული გადაწყვეტილებების საფუძველზე განვეითარებინა ანალიტიკური მსჯელობა. მით უმეტეს, რომ გადაწყვეტილებაში მოხმობილია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განმარტება და თვითდახმარებისა და თვითდახმარებასთან მიახლოებული ფარგლები⁴² ფარული ჩანაწერის დასაშვებობასთან მიმართებით.

V. დასკვნა

მამაკაცების მიერ დომინირებულ სოციალურ გარემოში ქალთა შესვლამ დამკვიდრებული კულტურული დისბალანსი გამოიწვია, რაც ნათლად აისახა გასული საუკუნის სასამართლო პრაქტიკასა და რეგულაციებზე სექსუალურ შევიწროებასთან მიმართებით.⁴³ როდესაც კანონი სექსუალური შევიწროების მსხვერპლებს საშუალებას აძლევს, დამკვიდრებული სამართლებრივი ბერკეტების საშუალებით დაიცვან დარღვეული უფლება, საციცოცხლოდ მნიშვნელოვანია მართებული შიდასახელმწიფოებრივი სასამართლო პრაქტიკა.

განხილული გადაწყვეტილება ორივე ინსტანციის სასამართლოს მიერ მოტანილი მსჯელობის საფუძველზე აყალიბებს პრეცედენტს. მოცემული შემთხვევის მნიშვნელობა გამომდინარეობს შრომით ურთიერთობაში სექსუალური შევიწროების ცნებისა და ფარგლების განსაზღვრებიდან. მიუხედავად მოცემულ გადაწყვეტილებაში არსებული ხარვეზებისა, ორი ინსტანციის სასამართლოს მიერ უხამსი **quid pro quo** შეთავაზების სექსუალურ შევიწროებად

⁴² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 4 მაისის განჩინება №ს 1155-1101-2014.

⁴³ Zippel K.S., *The politics of Sexual Harassment, A Comparative Study of the United States, the European Union, and Germany*, Cambridge University Press, 2006, 11.

დახასიათება თავისთავად გულისხმობს შემდგომში იმავე ხასიათის ქმედების მსგავსად დაკვალიფიცირებას. ხოლო სექსუალური შევნიროვნების გამოვლენილი ფაქტების რაოდენობიდან გამომდინარე, სწორი შიდასახელმწიფოებრივი და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პრაქტიკის დანერგვა სამართლიანი მართლმსაჯულების პირდაპირპროპორციულია.